

Studeren met een ACHTERSTAND

Via de Nationale Studenten Enquete geeft 30% van de studenten aan 'iets te mankeren'. Tien procent ervaart daarvoor een beperking bij het studeren. Hoe kunnen onderwijsinstellingen hen helpen?

TEKST | Peter Passenier

De afgelopen jaren volgde Elwin Goedgedrag (24) drie hbo-opleidingen, en alleen de laatste ging hem gemakkelijk af. Van zijn 14e tot zijn 23ste leed hij namelijk aan depressies en angststoornissen. "Op een slechte dag was alles drie keer zo zwaar. Zodra ik wakker werd, zag ik al op tegen het ritje met de tram naar school. Iedereen zou naar me kijken en ik zou geen seconde plezier hebben."

Ook toen hij ging studeren, eerst toerisme en daarna gebarentaal, had hij het moeilijk. "Ik werkte keihard om dat faalgevoel te compenseren. En inderdaad haalde ik goede cijfers. Maar als ik een toets moest doen met de computer, raakte ik volslagen in paniek. Zeker als er

ook nog sprake was van tijdsdruk."

Studeren met een beperking. Goedgedrag is niet de enige die het lastig vindt. Uit cijfers van de Nationale Studenten Enquête blijkt dat 30% van de studenten zelf rapporteert dat ze 'iets hebben'. En 10% zegt erbij dat dit 'iets' hen belemmert bij het studeren. In 22% van deze gevallen gaat het om dyslexie, in 13% om concentratieproblemen en in 10% om vermoeidheid.

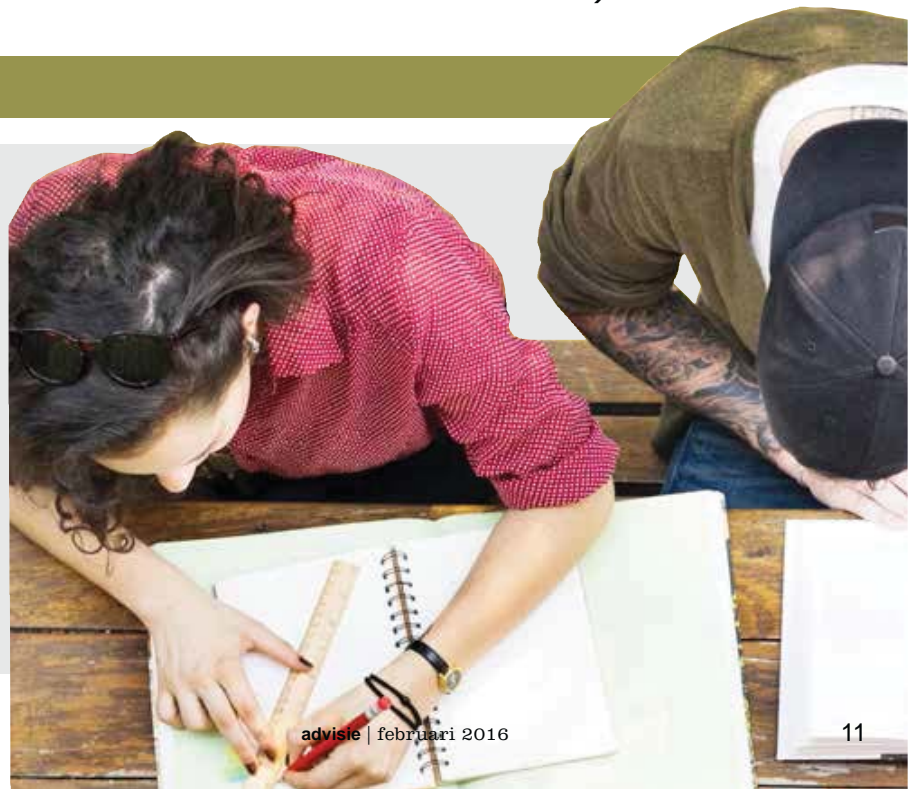
Volgens de Wet gelijke behandeling zijn onderwijsinstellingen verplicht om zulke studenten de helpende hand toe te steken. En veel van die instituten gaan zelfs nog wat verder. Neem hbo-instelling Windesheim in Zwolle. "Op het intakeformulier vragen we al naar beperkingen", zegt Floor Alles, teamleider Studiesuccescentrum. "En als daar inderdaad sprake van is, organiseren we een intakegesprek met de student, de ouders en de studentendecaan. Wat zijn de talenten en belemmeringen? Waar loopt de student tegenaan? En wat zijn de mogelijkheden om hem of haar te ondersteunen?" Sommige van die mogelijkheden liggen voor de hand. Zo kunnen gebouwen toegankelijker worden gemaakt →

Teamleider Studiesuccescentrum Floor Alles en studentendecaan Rianne Bieleman van Hogeschool Windesheim

GEMOTIVEERD

Niet altijd hebben studenten met een beperking extra begeleiding nodig. "De overstap van de havo of de mavo naar het hbo is groot", zegt Floor Alles. "En studenten zonder beperking hebben daar vaak moeite mee. Zo beschikken ze niet altijd over gedegen planningsvaardigheden. Maar degenen met een beperking hebben dikwijls al geleerd om hun energie te verdelen, en dus zit dat plannen al veel meer ingebakken. Bovendien is het voor hen niet zo vanzelfsprekend om te kunnen studeren, dus zijn ze vaak veel gemotiveerder."

Marian de Groot
(Expertisecentrum
Handicap + Studie)

voor rolstoelen. En ook helpt het al als de student regelmatig met iemand kan praten. Met die studentendecaan bijvoorbeeld, maar ook een studentcoach. Dat is een hogerejaars student met wie ze alles kunnen bespreken. En omdat Windesheim relatief veel te maken heeft met studenten met dyslexie, beschikt het ook over een dyslexiespecialist.

Maar er zijn nog meer mogelijkheden. "Tentamens kunnen eventueel worden voorgelezen", zegt Alles. "Bijvoorbeeld voor studenten met dyslexie. Daarnaast hebben mensen de gelegenheid om een half uur tentamentijdverlenging aan te vragen. Dat laatste is de mogelijkheid die het vaakst wordt benut."

Vragen

Maar studentendecaan Rianne Bieleman benadrukt dat niet ieder verzoek wordt ingewilligd. "Als de begeleiding ons dagelijks drie uur zou kosten, is de investering van onze kant natuurlijk onevenredig hoog. Verder staat een van onze gebouwen in het centrum van Zwolle op de monumentenlijst; het is dus erg lastig om dat volledig toegankelijk te maken voor rolstoelgebruikers. Soms botst een aanpassing ook met de eisen die het beroep later aan je stelt. Denk hierbij aan het verzoek om geen spelfouten mee te tellen bij de opleiding voor docent Nederlands."

Dat laatste is logisch, maar het roept ook vragen op. Want langer de tijd krijgen voor een tentamen: is dat óók geen aantasting van het niveau van het diploma? Bieleman vindt van niet. "Zo'n toets test niet het

omgaan met tijdsdruk, maar het kennisniveau. En vergeet niet: als die tijdsdruk op de werkvloer inderdaad een bezwaar vormt, komt dat alsnog aan het licht tijdens de stage."

Wet ongelijke behandeling

Ze wordt bijgevallen door Marian de Groot, directeur van Expertisecentrum Handicap + Studie. "De Wet gelijke behandeling zou moeten heten: Wet ongelijke behandeling. Want wat je wilt garanderen is de uitkomst, dat iedereen gelijke kansen krijgt. En daarvoor moet je mensen soms ongelijk behandelen. Als jij dyslexie hebt, lees je langzamer en zo'n deadline zorgt dus voor enorm veel stress. Dan ben je alleen al geholpen met het idee dat je een halfuur extra hebt. Vaak heb je die extra tijd niet eens nodig."

Volgens haar hebben niet alle examencommissies dat goed begrepen. "De laatste jaren zijn hbo's negatief in het nieuws geweest, en die commissies zijn bang dat ze worden teruggefloten door de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie, die de opleiding eens in de zes jaar toetst. Dus spreken ze vaak een veto uit over alles wat afwijkt van het gewone. Als een student vraagt of hij iets minder uren stage kan lopen omdat het anders te vermoeiend wordt, loopt hij grote kans dat zijn voorstel wordt afgewezen."

Bijstand

Jammer, vindt De Groot. Want het hoger onderwijs moet goed beseffen dat de Wajonginstroom de laatste jaren is afgesloten. "Als die stu-

Elwin Goedgedrag:
"Zodra ik wakker werd, zag ik al op tegen het ritje met de tram naar school."

ARBEIDSDESKUNDIGE

Elmire Galstaun is arbeidsdeskundige bij het KEC de Donderberg Roermond. Haar cliënten zijn geen werknemers, maar jongeren van 16 tot 23 jaar, voornamelijk op het vo en mbo. "Een van de verschillen met de reguliere arbeidsdeskundige praktijk is dat ik te maken heb met veel meer belanghebbenden. Niet alleen de jongeren zelf, maar ook de school en de ouder en eventuele zorgverlener."

Ook in vergelijking met het hbo zijn er wel wat verschillen. Natuurlijk, Galstaun heeft eveneens te maken met leerlingen in het autistisch spectrum, met ADHD en dyslexie. Maar haar cliënten kampen relatief vaak met zichtbare

gedragsproblemen. "Wat je bijvoorbeeld ziet, zijn studenten die ooit zijn begonnen op het vwo, maar vanwege gedragsproblemen zijn teruggezet naar de havo. Daar worden ze op cognitief niveau niet uitgedaagd, waardoor er nog meer psychische problemen ontstaan. Dit soort leerlingen stroomt relatief vaak af naar het (v)mbo."

Om deze studenten te helpen, maakt Galstaun gebruik van een speciaal ontwikkelassessment. Dat geeft een beeld van de persoonlijkheid en het IQ maar ook van de beroepskeuze, die weer gekoppeld wordt aan beroepsgroepen en opleidingen. "Met deze gegevens weet ik

Elmire Galstaun, arbeidsdeskundige bij het KEC de Donderberg Roermond

snel wie ik ongeveer tegenover me heb en wat, naast de mogelijkheden, ook begeleidingsbehoeften zijn. Zodat beroepswensen en studiekeuze zo goed mogelijk op elkaar worden afgestemd."

denten niet kunnen studeren of geen stage vinden, is de kans dus groot dat ze instromen in de bijstand. En dat terwijl er wel degelijk kansen liggen, want werkgevers zijn over het algemeen veel pragmatischer. Hen kan het niet schelen of die studenten langer over een tentamen hebben gedaan of meer tijd hebben gekregen voor hun stage. Als ze maar voldoende vaardigheden hebben en een goede beroepshouding."

Volgens De Groot zouden opleidingsinstituten veel meer moeten kijken naar het individuele geval. "Roep niet onmiddellijk dat iemand met autisme onmogelijk voor de klas kan staan, want dan scheer je iedereen over één kam. Bij autisme heb je te maken met heel veel verschillende soorten, en sommige varianten zullen een leraar nauwelijks belemmeren."

En als iemand pabo wil volgen terwijl ze hevig stottert? "Ga dan eerst na of ze daar een goed verhaal bij heeft", zegt De Groot. "Als ze zegt dat ze wil deelnemen omdat haar vriendin óók pabo

doet, kun je daar inderdaad vraagtekens bij zetten. Maar wat als ze graag onderwijskunde wil gaan studeren, en daar een hbo-opleiding voor nodig heeft? Dat is toch een heel ander verhaal?"

Onrechtvaardig

Terug naar de casus waarmee we begonnen. Ook Elwin Goedgedrag liep tijdens zijn studie aan tegen belemmeringen. "Een tentamen bestond uit een filmpje dat zes minuten duurde, en dat kreeg je maar één keer te zien. Als je ook maar een enkel gebaar miste, was je de context kwijt. Ik heb gevraagd of het niet een keer herhaald kon worden, maar dat werd geweigerd." Is dat onrechtvaardig? "Dat vond ik tóén wel", zegt hij, "maar nu niet meer. Het sluit aan bij de praktijk van een gebarentolk. Daar krijg je een uitspraak vaak ook maar één keer te horen en tijdens een presentatie kun je niet vragen of de spreker alles nog een keer voorleest. Bovendien, ook studenten zonder beperking raakten tijdens zo'n tentamen weleens in paniek."

In 2014 stapte Goedgedrag over op een nieuwe studie: Sociaal Pedagogische Hulpverlening. Nu studeert hij zonder problemen, maar dat heeft een simpele oorzaak: de depressie begon te verdwijnen. "Ik vind het nu gewoon leuk om les te krijgen", zegt hij. "Maar ik organiseer nog steeds praatgroepen voor studenten die in een dip zitten. En volgens mijn cv ben ik depressie-ervaringsdeskundige."

